

При аналізі такого показника як соковитість різниця була на 1,4 бали порівняно з контролем. Як наслідок цього, загальна оцінка м'яса птиці дослідної групи була вищою порівняно з контролем на 1,5 бали. Дані різниці були статистично вірогідними.

При дегустаційній оцінці виявлено, що бульйон, приготовлений з м'яса птиці дослідної групи за органолептичними показниками

(зовнішній вигляд, аромат, смак, наваристість), одержав вищу оцінку порівняно з контролем. Загальна оцінка бульйону у дослідній групі була вищою на 1,35 балів ніж у контрольній.

Таким чином, наші дослідження свідчать про те, що запропонована нами схема профілактики бактеріальних хвороб сприяє покращенню не тільки фізико-хімічної, біологічної, але й харчової цінності м'яса.

Список використаної літератури:

1. *Baudraz F. Successful intensive turkey production with additional free range / F. Baudraz, B. Schwander // Proceedings of 11th European Poultry Conference. — Bremen. — 2002. — Vol. 66. — P.74.*
2. *Baýza E. Influence of feeding systems, intensive vs extensive, on fatty liver and meat production in geese / E. Baýza, G. Guy., M. Salichon // Archiv für Geflügelkunde. — 1998a. — Vol. 62. — P. 169 — 175.*
3. *Northcutt J.K. Water-holding properties of thermally preconditioned chicken breast and leg meat / J.K. Northcutt, E.A. Foegeding, F.W. Edens // Poultry science. — 1994. — Vol. 73. — P. 308 — 316.*
4. *Ricard F.H. Studies of sex effect on chicken meat sensory characteristics / F.H. Ricard, C.S. Touraille // Archiv für Geflügelkunde. — 1988. — Vol. 52. — P. 27 — 30.*

Фотин А. И., Коваль Г.И. Альтернативные ветеринарно-санитарных мероприятий при производстве экологически чистой продукции птицеводства

В статье приведены результаты проведенных исследований и разработка ветеринарно-санитарных мероприятий, использование которых разрешает получать высококачественную экологично чистую продукцию птицеводства. Разработанная нами схема профилактики бактериальных болезней позволяет улучшить не только физико-химические, биологические свойства птицеводческой продукции но и повысить пищевую ее ценность.

Ключевые слова: препарат «Авесстим», дезинфектант «Бровадез плюс», препарат ВетОкс – 1000, тушки птиці, химический состав мяса птиц, калорийность.

Fotin A.I, Koval G.I. Alternative veterinary-sanitary measures in the production of environmentally friendly products of poultry

Materials on improvement of veterinary-sanitary measures for prevention of bacterial infection of poultry which improve poultry products quality are revealed in the paper. The developed plan of bacterial diseases prevention allows increase phisico – chemical, biological quality of the poultry products and also to increase its nutritive value.

Keywords: Avestim preparation, disinfection preparation Brovadez-plus, Vet-Ox-1000, poultry carcasses, chemical composition of poultry meat, caloric content.

Дата надходження в редакцію: 13.02.2013 р.

Рецензент: д.вет.н., професор В.А. Березовський

УДК: 619:616.993.192.1:636.92

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНИХ ЗАХОДІВ У ПТАХОГОСПОДАРСТВАХ

Л. В. Нагорна, к.вет.н., доцент

О. В. Фотін, к.вет.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

У статті вказані ключові моменти при проведенні ветеринарно-санітарних заходів в умовах птахогосподарств, незалежно від використовуваних технологічних циклів Вира-вання птиці. Доведено високу виробничу ефективність вітчизняних препаратів, що використовуються в комплексі ветеринарно-санітарних заходів.

Ключові слова: ветеринарно-санітарні заходи, дезінсекція, дезакаризація, дезінфекція.

Ефективність сучасного тваринництва в умовах інтенсивного розвитку, в першу чергу визначаються конкурентоспроможністю, яка є центром тяжіння всієї системи ринкової економіки та головним ціноутворюючим фактором [1, 2]. Не є ви-

ключенням і птахівництво, особливо за промислових масштабів його ведення [2]. Птахівництво являє собою найдинамічнішу та наймобільнішу галузь сучасного тваринництва, яка забезпечує населення цінною харчовою продукцією: наразі

на душу населення в Україні виробляється 23,6 кг м'яса птиці та 305 штук яєць, що є одним з найвищих показників у світі. Крім того, саме виробникам продукції птахівництва в останні роки вдалося вийти на євроамериканські ринки та експортувати свою продукцію у близько 50-ти країн світу. А такі темпи росту передбачають максимальне епізоотичне благополуччя утримуваного поголів'я птиці [2-4].

Ветеринарно-санітарні заходи у птахівництві, зокрема промисловому, займають чільне та вагоме місце і є однією зі складових частин загального технологічного процесу. Стан здоров'я, продуктивність та біобезпека птиці прямопропорційно залежать від санітарного благополуччя птахопідприємства в цілому та окремо взятого пташника зокрема. При інтенсивному вирощуванні птиці не слід забувати про наявність так званої «біологічної втоми виробничих приміщень», яка є однією з причин виникнення низки інфекційних захворювань без занесення збудника зовні. Перебування птиці у контамінованому збудниками заразних захворювань навколишньому середовищі перешкоджає отриманню біобезпечної продукції птахівництва, яка в подальшому може слугувати при її споживанні джерелом виникнення токсикоінфекцій. Крім того, істотною біозагрозою як постійне джерело інфекційних агентів являють собою арахноентомози, які належать до переліку біологічних агентів, які створюють досить вагомий екологічний проблемати та негативно впливають на розвиток птахівництва в цілому [2, 4, 6, 7].

Впродовж останніх десятиліть все більшої актуальності набувають мікст інвазії та бактеріози, перебіг яких проходить одночасно без прояву класичного для даних захворювань симптомокомплексу, то стає очевидним висока актуальність дотримання технологій вирощування та контролю біобезпеки виробництва м'яса птиці та яєць, незалежно від їх видової приналежності, оскільки протягом останніх років на Україні розвиваються різноманітні галузі птахівництва, навіть не характерні для даної природно-кліматичної зони [1, 4, 5].

З метою підтримання постійної екологічної рівноваги в зоні ведення птахівництва та безпосередньо на об'єктах птахівництва, комплекс ветеринарно-санітарних заходів є обов'язковим для виконання. Його перебіг та основні складові варіюють залежно від технологічних циклів окремо взятого господарства та його виробничих потужностей, чим вищою є концентрація птиці на обмежених площах, тим ретельнішим має бути дотримання санітарних заходів, що проводяться в господарстві, статево-вікової групи вирощуваної птиці (критичним є вирощування молодняку). За умови порушення алгоритму дій при проведенні ветеринарно-санітарних заходів, економічні збитки від подолання наслідків захворювань, істотно перевищують кошти, які витрачаються господар-

никами на проведення комплексу сануючих заходів [4, 5, 8, 9, 11]. Оскільки промислове птахівництво передбачає використання високопродуктивних кросів птиці, то для їх успішного утримання та одержання від них максимум продуктивності обов'язковим є неухильне дотримання повноцінного технологічного циклу. Хронічна персистенція серед поголів'я збудників заразних захворювань є причиною низьких та нерівномірних приростів, зниження конверсії корму, підвищення стресочутливості птиці, погіршення яйценосності птиці, зниження виводимості яєць та біологічної цінності ембріонів тощо.

Порушення та збої при проведенні санації птахівничих об'єктів сприяє зниженню загальної резистентності поголів'я та активізує умовно-патогенну мікрофлору, при активізації якої в разі ускладнюється подальша боротьба з інфекційними агентами [3, 4, 9, 10, 11].

Метою нашої роботи було проведення аналізу схем ветеринарно-санітарних заходів, які проводяться у птахогосподарствах північно-східного регіону України, що займаються виробництвом товарного яйця та м'яса бройлерів, виявлення так званих критичних точок у комплексах зазначених заходів та подальше, за потреби, їх коригування.

Матеріали і методи. З метою аналізу та визначення максимально ефективних схем ветеринарно-санітарних заходів впродовж 2011-2013 років було піддано моніторинговим дослідженням дев'ять птахівничих господарств північно-східного регіону України. Проаналізувавши перелік захворювань заразної етіології, які реєструвалися в кожному з обстежених господарств впродовж трьох років, було визначено так звані «критичні точки» у комплексі ветеринарно-санітарних заходів кожного з господарств.

В обстежених птахівничих підприємствах застосовується як підлогове, так і кліткове утримання, залежно від вікової групи птиці, виробничих потужностей господарства та технологічних циклів утримання поголів'я. Годівля здійснюється повнораціонними сухими комбікормами, цілком збалансованими за віком та продуктивністю птиці. Корми систематично піддаються токсикологічному та мікологічному дослідженням, визначаються їх якісні характеристики з метою встановлення можливої контамінації корму інфекційними агентами.

Не дивлячись на встановлення персистенції в семи господарствах тимчасових ектопаразитів – кліщів *Dermanyssus gallinae* варто зазначити, що в усіх підприємствах проводиться комплекс ветеринарно-санітарних заходів, що передбачає систематичне проведення дезакаризації та дезінсекції, згідно затверджених в кожному окремому господарстві графіків.

Результати досліджень. Оскільки в семи з обстежених господарств було встановлено різні

ступені інвазування птиці арахноентомозами, зокрема червоним курячим кліщем *Dermanyssus galinae*, то саме проведення в даних господарствах дезінсекції та дезакаризації визнано так званими «слабкими ланками» у ланцюгах ветеринарно-санітарних заходів, на техніку та механізм проведення яких необхідно звернути посилену увагу.

Оскільки дезінфекція є першочерговим етапом у системі ветеринарно-санітарних заходів, то вона має містити в собі наступні складові:

- ✓ максимальне видалення з пташника обладнання та ретельна механічна очистка стаціонарних механізмів приміщення;

- ✓ видалення підстилки;

- ✓ попередня дезінфекція та мийка;

- ✓ очищення системи водопостачання приміщення;

- ✓ вологе прибирання та вологе очищення стаціонарного обладнання;

- ✓ видалення з приміщення залишків вологи;

- ✓ волога та аерозольна дезінфекції.

Для ефективного проведення комплексу ветеринарно-санітарних заходів важливим є черговість проведення вищезазначених операцій.

Одразу ж після звільнення пташників від поголів'я здійснюють дезінсекцію, ретельно обробляючи різноманітні шпарини та закутки приміщення і всі можливі місця локалізації паразитичних комах, попередньо провівши видалення з приміщення будь-яких сторонніх механічних контамінантів. За можливості необхідно максимального демонтувати наявне виробниче обладнання, у випадку не можливості здійснення цього – ретельна очистка всіх стаціонарних механізмів. В цей період проводиться механічно очищення системи повітрообміну у приміщенні, тобто вентиляційних шахт, каналів та пристроїв для примусового збудження повітря. Все обладнання, що є чутливим до корозії, очищають при використанні сухого ме-

тоду. Надалі здійснюють заключну механічну очистку.

З метою санації системи водопроводу та максимального видалення в ньому біоплівки, її звільняють від залишків води та заповнюють рекомендованими для цього дезінфектантами, зокрема розчином препарату Бровадез-плюс, згідно настанови виробника. Наступним етапом є волога дезінфекція деззасобами, які проявили високу ефективність в даному господарстві, при цьому бажано застосовувати піно утворююся засоби. Для ретельнішого видалення можливих залишків бруду. При цьому термін очікування має бути не меншим 40-50 хвилин. Наступним етапом є ретельне видалення залишків дезінфектантів та миючих засобів. Все демонтоване з пташника обладнання поміщають на робочі місця і в подальшому здійснюють комплексну заключну дезінфекцію, під час якої в приміщенні створюють температуру, необхідну для максимального прояву хімічної активності дезінфектанту та зачиняють наявні в приміщенні вентиляційні шахти і канали.

При виборі засобів для проведення ветеринарно-санітарних обробок враховують еколого-епізоотичну ситуацію в господарстві.

Висновки. 1. Внаслідок проведення аналізу комплексу ветеринарно-санітарних заходів у семи з дев'яти обстежених господарств встановлено недостатньо ретельне проведення дезакаризаційних та дезінсекційних заходів.

2. В зазначених господарствах для усунення виявлених недоліків запропоновано додаткове використання альтернативних методів, крім хімічних засобів, які використовуються в окремо взятих господарствах.

3. В наслідок проведення аналізу комплексу ветеринарно-санітарних заходів, запропонована удосконалена система санації птахівничих господарств.

Список використаної літератури:

1. Безрукова І.Ю. Епізоотичне благополуччя господарств – це рентабельність галузі птахівництва / І.Ю. Безрукова // Тваринництво України – 2001. – № 4. – С. 19.
2. Інвазійні хвороби птахів: методичний посібник / [Галат В. Ф., Березовський А. В., Сорока Н. М., Прус М. П.]. – Київ: Видавничий центр НАУ, 2007. – 71 с.
3. Calnek B.W. Diseases of poultry / B.W. Calnek. London, 1991. – 929 s.
4. Schieder T. Veterinarmedizinische Parasitologie / T. Schieder. – Stuttgart: Parey, 2006. – S. 663-648.
5. Тюрин В.Г. Экологическое состояние и основные направления природоохранных мероприятий в животноводстве / В.Г. Тюрин // Системы ведения агропромышленного производства (вопросы теории и практики). – АгриПресс. – 1999. – С. 26-33.
6. Маменко О.М. Екологічні аспекти виробництва продуктів тваринництва / О.М. Маменко // Вісник аграрної науки. – 2007. – № 4. – С. 30-35.
7. Якубовский М.В. Эффективность пиретроидов против паразитических членистоногих / М. В. Якубовский // Ветеринарная медицина Беларуси. 2003. –№.4-5. – С. 39-40.
8. Венгеренко Л.А. Ветеринарно-санитарные мероприятия по защите птицеводческих хозяйств от заноса возбудителей заразных болезней / Л.А. Венгеренко // Эффективное птицеводство. – 2007. – №6. – С. 5-8.
9. Закомырдин А. А. Санитария и гигиена в птицеводстве / А. А. Закомырдин // Птица и птицепродукты. – 2004, № 3. – С. 14-16.

10. Акбаев Р.М. Дезинсекция и деакаризация птицеводческих помещений / Р.М. Акбаев // Птица и птицепродукты. – 2011, № 4. – С. 14-15.

11. Ханьв В.В. Дезинфекція у тваринництві / В.В. Ханьв // Сучасна ветеринарна медицина. – 2013, № 1. – С. 36-37.

Нагорная Л.В., Фотин А.В. Особенности проведения ветеринарно-санитарных мероприятий в птицеводческих хозяйствах

В статье указаны ключевые моменты при проведении ветеринарно-санитарных мероприятий в условиях птицеводческих хозяйств, независимо от используемых технологических циклов выращивания птицы. Доказана высокая производственная эффективность отечественных препаратов, используемых в комплексе ветеринарно-санитарных мероприятий.

Ключевые слова: ветеринарно-санитарные мероприятия, дезинсекция, деакаризация, дезинфекция.

Nagorna L.V., Fotin A.V. Features of the veterinary –sanitary measures in poultry farms

The paper defines key moments of animal health measures in poultry farms, regardless of the technological cycle of poultry breeding. Proved highly productive efficiency of domestic products used in conjunction with veterinary and sanitary measures.

Keywords: veterinary-sanitary measures, disinfestations, dezakarizatsii, disinfection.

Дата надходження в редакцію: 15.02.2013 р.

Рецензент: д.вет.н., професор Касіч В.Ю.